

UZASADNIENIE

23 lutego 2016 roku Z. i D. małżonkowie W. wnieśli pozew, w którym żądali:

- 1/ nakazania A. W., aby wydał powodom przedmiot umowy darowizny uczynionej przez nich na rzecz pozwanego 27 stycznia 2014 roku,
- 2/ nakazanie A. W. zwrotu wartości przedmiotu darowizny jak również wszystkiego tego, co w razie zbycia przez pozwanego, utraty lub uszkodzenia zostało przez niego uzyskane w zamian za przedmiot darowizny lub jako naprawienie szkody,
- 3/ zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów kosztów procesu.

Powodowie wywiedli swoje roszczenia z faktu odwołania dokonanej na rzecz wnuka darowizny ze względu na jego rażącą niewdzięczność

W piśmie z 31 marca 2016 roku stanowiącym uzupełnienie braków formalnych pozwu powodowie sprecyzowali, że przedmiotem żądania zawartego w punkcie 1 jest zwrot nieruchomości rolnej objętych księgami wieczystymi: (...), (...), (...) oraz (...), a nadto całego należącego do powodów na dzień dokonania darowizny z 27 stycznia 2014 roku żywego inwentarza, składającego się z 14 sztuk bydła oznakowanego numerami identyfikacyjnymi zwierząt wyszczególnionymi w wykazie Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. W zakresie punktu 2 pozwu powodowie wskazali, że domagają się od pozwanego zwrotu wartości przedmiotu darowizny w wysokości 500'000,00 zł jak również 100'000,00 zł tytułem równowartości tego, co pozwany uzyskał za zbycie przedmiotu darowizny ewentualnie – jako odszkodowanie za jego utratę lub uszkodzenie.

Pozwany, któremu doręczono odpis pozwu 2 maja 2016 roku (k 91) wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów na swoją rzecz kosztów procesu.

Stan faktyczny:

27 stycznia 2014 między stronami zawarta została w formie aktu notarialnego umowa, mocą której Z. i D. małżonkowie W. darowali swojemu wnukowi A. W. nieruchomości rolne objęte księgami wieczystymi: (...), (...), (...) oraz (...) wraz z całym należącym do nich inwentarzem żywym, zaś pozwany darowiznę te przyjął. Darczyńcy oświadczyli, że poza przedmiotem darowizny nie są właścicielami, ani posiadaczami innych nieruchomości rolnej, umowa zawierana jest w trybie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników, zaś oni z dniem zawarcia umowy zaprzestają prowadzenia gospodarstwa rolnego. Strony określiły wartość przedmiotu darowizny na 500'000,00 zł. W tej samej umowie obdarowany ustanowił na rzecz dziadków, na nabytych nieruchomościach, służebność osobistą mieszkania polegającą na dożywotnim, bezpłatnym korzystaniu przez uprawnionych z całego parteru w domu, odpowiednio ogrzanego i oświetlonego przez właściciela nieruchomości, oddzielnego garażu pod mieszkaniem, wspólnej pralni, oddzielnych ; kurnika i chlewu, oraz zobowiązał się zapewnić darczyńcom opiekę własną i lekarską w chorobie i starości i swobodne poruszanie się po całych nieruchomościach; ponadto pozwany ustanowił na rzecz powodów użytkowanie nieruchomości ograniczające się do działki o obszarze 30 arów w miejscu corocznie wybranym przez uprawnionych.

Powodowie zobowiązali też pozwanego do wypłacenia ich córce J. W. 100'000,00 zł w terminie do 31 grudnia 2024 roku, na co A. W. wyraził zgodę. Świadczenie to zostało określone jako spłata majątkowa bez bliższego wskazania tytułu.

/ umowa darowizny – k 10-17 /

Wraz z nieruchomością rolną darowizna obejmowała 14 sztuk bydła.

/ niesporne /

Członkowie rodziny stron byli przekonani, że przedmiotem darowizny jest całe gospodarstwo wraz z maszynami.

/ zeznania świadka L. R. – k 274, zeznania świadka M. W. – k 348, zeznania świadka H. K. – k 24 akt I Cps 5/17, zeznania świadka J. K. – k 24 akt I Cps 5/17 /

Po zawarciu umowy A. W. zaczął samodzielnie prowadzić gospodarstwo rolne. Ponieważ pozwany nie miał własnych maszyn, korzystał z tych, które znajdowały się w gospodarstwie – m.in. z ciągnika (...) oraz przyczepy (...), czemu dziadkowie nie sprzeciwiali się początkowo.

/ niesporne /

W krótkim czasie między stronami powstał konflikt na tle majątkowym. Wynikał on z faktu, że strony porozumiały się poza umową darowizny, że A. W. przekaże dziadkom pieniądze za sprzedaż byków, które wchodziły w skład darowanego majątku. Gdy pozwany rozpoczął sprzedaż bydła powód zaczął domagać się realizacji tego porozumienia, do czego jednak nie doszło.

/ zeznania świadka A. Ł. – k 274, zeznania świadka M. W. – k 348, zeznania powódki – k 417 w zw. z k 274, zeznania powoda – k 417 w zw. z k 274, , zeznania pozwanego k 417 w zw. z k 274 /

Gdy pozwany otrzymał dotację z Funduszu (...) powodowie zaczęli zgłaszać pretensje o te pieniądze, co stało się kolejnym źródłem konfliktu.

/ zeznania świadka J. W. – k 274, zeznania pozwanego – k 417 w zw. z k 274 /

16 marca 2015 roku A. W. uzyskał opinię radcy prawnego o tym, że przeniesienia własności gospodarstwa rolnego na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników, w związku z zaprzestaniem prowadzenia gospodarstwa rolnego przez darczyńców oznacza przeniesienie na obdarowanego własności wszystkich składników majątkowych tworzących zorganizowaną całość gospodarczą w rozumieniu art. 55³ kc. W związku z tym pozwany był przeświadczony, że na podstawie umowy darowizny z 27 stycznia 2014 roku jego własnością stały się także maszyny, które znajdowały się w gospodarstwie należącym poprzednio do dziadków.

/ opinia – k 123, zeznania pozwanego – k 417 w zw. z k 274 /

16 marca 2015 roku A. W. zwrócił się z wnioskami do Starosty Ł. o wydanie zaświadczeń potwierdzających dane zawarte w dowodach rejestracyjnych ciągnika (...) oraz przyczepy (...), które znajdowały się w gospodarstwie. Jednocześnie pozwany złożył oświadczenia, że dowody rejestracyjne tych pojazdów zaginęły w nieznanymi okolicznościach. Pozwany motywował swoje wnioski koniecznością wykonania badań technicznych obu pojazdów. Zaświadczenia takie zostały wydane A. W. tego samego dnia. W dokumentach wymieniono Z. W., jako właściciela pojazdów. Z obu zaświadczeń wynikało, że pojazdy nie mają ważnych badań technicznych.

/ wniosek – k 30, oświadczenie – k 31, zaświadczenie – k 32, wniosek – k 33, oświadczenie – k 34, zaświadczenie – k 35 /

W tym czasie dowody rejestracyjne obu pojazdów znajdowały się w posiadaniu Z. W..

/ zeznania powoda – k 417 w zw. z k 274 /

Od tego czasu pozwany został pozbawiony przez powoda możliwości korzystania z maszyn znajdujących się w gospodarstwie i musiał wypożyczać sprzęt od rodziny i sąsiadów.

/ zeznania świadka J. W. – k 274, zeznania świadka E. K. – k 274, zeznania świadka H. P. – k 348, zeznania świadka A. O. – k 348, zeznania pozwanego – k 417 w zw. z k 274 /

Nasilający się od początku 2015 roku konflikt doprowadził do tego, że powodowie zaczęli zarzucać wnukowi złe prowadzenie gospodarstwa oraz działania wymierzone przeciwko nim, polegające na niezapewnieniu darczyńcom dostatecznego ogrzewania ich pomieszczeń lub nadmierne ich ogrzewanie, utrudnianie poruszania się po nieruchomości, zakłócanie spokoju, przyjmowanie w domu gości oraz utrudnianie powodom korzystania z ogrodu, i opowiadali o tym wszystkim. Powodowie zaczęli wzywać na interwencję policję z błahych przyczyn, a w konsekwencji doprowadzili do wszczęcia przeciwko pozwanemu procedury niebieskiej karty. Powodowie skarżyli się też na złe traktowanie przez rodziców pozwanego. Procedura niebieskiej karty została zakończona wobec nie stwierdzenia stosowania przez pozwanego przemocy wobec powodów. Sposób prowadzenia postępowania w ramach tej procedury nie spodobał się powodom, którzy zarzucili prowadzącemu funkcjonariuszowi stronniczość. Podczas kilku wizyt w miejscu zamieszkania stron policjanci nie stwierdzili żadnych nieprawidłowości; powodowie nie sprawiali na funkcjonariuszach wrażenia osób zastraszonych, natomiast zachowywali się wobec policjantów arogancko. Nie potwierdziły się też zarzuty o niedostatecznym ogrzewaniu pomieszczeń zajmowanych przez powodów czy wyłączeniu im oświetlenia.

/ informacja KPP w Ł. – k 18, notatka urzędowa – k 154-156, notatka urzędowa – k 157, notatka pracownika (...) w Ł. k 158-160, zeznania świadka A. Ł. – k 274, zeznania świadka L. R. – k 274, zeznania świadka D. K. – k 348, zeznania świadka J. A. – k 348, zeznania świadka B. W., zeznania świadka G. W. – k 388, zeznania świadka Ł. J. - k 24 akt I Cps 5/17, zeznania pozwanego k 417 w zw. z k 274 /

Zdarzało się, że powodowie sami prowokowali sytuacje konfliktowe.

/ zeznania świadka B. W. – k 348, nagranie rozmowy z 23 kwietnia 2017 roku – k 388 /

Do chwili obecnej pozwany nie może korzystać z frontowych drzwi do domu zajmowanego wspólnie z dziadkami, ponieważ klucz do nich mają wyłącznie powodowie. A. W. wchodzi do domu przez piwnicę.

/ zeznania świadka J. W. – k 274, zeznania pozwanego – k 417 w zw. z k 274 /

Mimo konfliktów między stronami pozwany nadal prowadzi gospodarstwo rolne na darowanej nieruchomości, zaś powodowie uprawiają samodzielnie 30 arów ziemi, oddanej im w użytkowanie zgodnie z umową z 2014 roku, korzystają też z ogródka warzywnego i wybiegu dla kur. Powód ma samochód i korzysta z niego wraz z żoną. Pozwany pokrywa wszystkie opłaty za media i opał.

/ faktury – k 104, 116, 117, 118, 119, 120, dowody opłat – k 121, -122, zeznania świadka J. W. – k 274, zeznania świadka M. W. – k 348, zeznania świadka B. W. – k 348, zeznania świadka A. S. – k 348, zeznania świadka Ł. J. – k 24 akt I Cps 5/17 /

Od chwili nasilenia się konfliktów w 2015 roku A. W. nie świadczy dziadkom żadnej pomocy; w szczególności pozwany nie wozi babci do lekarza ani do szpitala.

/ niesporne /

W listopadzie 2015 roku powodowie złożyli pozwanemu pisemne oświadczenia o odwołaniu darowizny z jednoczesnym żądaniem zwrotu jej przedmiotu w terminie do 31 stycznia 2016 roku. Oświadczenia zostały przesłane 20 listopada 2015 roku listami poleconymi na adres zamieszkania A. W..

/ oświadczenia – k 19-24, kopie dowodów nadania – k 25 /

Sąd odmówił mocy dowodowej zeznaniom świadków J. T., D. Z., M. J., S. G., S. U., J. O. i T. O. ponieważ osoby te nie posiadały wiedzy na temat okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia lub wiedza ich miała charakter bardzo ogólny i

pochodziła z drugiej ręki. Podobnie Sąd ocenił znaczną część zeznań świadka A. S., który co prawda miał pewną wiedzę na temat konfliktu między stronami, ale pochodziła ona z relacji ojca pozwanego, a więc osoby, która sama nie była bezpośrednim świadkiem konfliktów. Sąd odmówił też mocy dowodowej zeznaniom P. N., który znał jedynie ogólną relację samego pozwanego dotyczącą materialnego podłoża konfliktu.

Sąd oddalił wnioski strony powodowej o dopuszczenie dowodu z dokumentacji Starostwa Powiatowego w Ł. dotyczącej zgłoszenia przez pozwanego rejestracji ciągnika i przyczepy oraz z zeznań świadka A. P. uznając w pierwszej kolejności, że wnioski te zostały zgłoszone zbyt późno. Nastąpiło to dopiero na rozprawie 10 sierpnia 2017 roku, tymczasem powodowie znali stanowisko pozwanego od 8 września 2016 roku, gdy doręczono im odpisy odpowiedzi na pozew (k 139 i 140) i od tej daty biegł udzielony im czternastodniowy termin do zgłoszenia wszystkich wniosków dowodowych na okoliczności sporne, pod rygorem pominięcia wniosków zgłoszonych później. Powodowie nie wykazali, aby nie mogli zgłosić tych wniosków wcześniej, zaś okoliczności, które miały być wykazane przedmiotowymi dowodami były sporne od samego początku. Niezależnie od powyższego, przesłuchiwanie świadka w osobie notariusza sporządzającego umowę darowizny było zbędne dla ustalenia przedmiotu darowizny, ponieważ wynika on z treści samej umowy, a tej żadna ze stron nie kwestionuje. Ponadto sprawy administracyjne wskazane przez powodów we wniosku dowodowym, noszące numery KM 5411.58.2015.MK oraz MK 5411.59.2015MK dotyczą wydania zaświadczeń o zarejestrowaniu dwóch pojazdów, o które ubiegał się pozwany, co wynika z dokumentów załączonych na kartach 32 i 35, a nie zgłoszenia przez pozwanego pojazdów do przerejestrowania, jak sugerował to autor wniosku dowodowego.

Rozważania prawne:

Podstawą prawną roszczeń powodów jest art. 405 i następujących kc w zw. z art. 898 § 2 i § 1 kc. Warunkiem koniecznym dla skuteczności akcji podjętej przez małżonków W. było wykazanie przez nich faktu skutecznego odwołania darowizny uczynionej na rzecz wnuka. To zaś wymaga udowodnienia zaistnienia przesłanki w postaci rażącej niewdzięczności obdarowanego – art. 898 § 1 kc.

Powodowie nie udowodnili, aby pozwany dopuścił się względem nich rażącej niewdzięczności.

Po pierwsze, z przeprowadzonych dowodów wynika jedynie, że między stronami istnieje głęboki konflikt co najmniej od przełomu lat 2014 i 2015, zaś jego źródłem są nieporozumienia na tle majątkowym. Natomiast materiał dowodowy nie daje podstaw do przyjęcia, że A. W. dopuszczał się względem dziadków działań, które ci zarzucają wnukowi, a które miały polegać na celowym niedogrzewaniu ich mieszkania, na utrudnianiu korzystania z nieruchomości w zakresie wynikającym z ustanowionej na rzecz darczyńców służebności, czy w końcu na psychicznym znęcaniu się nad powodami. Okoliczność, że pozwani rozpowszechniali tego typu informacje wśród osób trzecich oraz zgłaszali swoje pretensje policji nie stanowi dowodu prawdziwości zarzutów tym bardziej, że relacje osób postronnych, w tym funkcjonariuszy policji, nie potwierdziły ich zasadności. Co więcej, wiele wskazuje na to, że intencją powodów, przynajmniej już w trakcie toczącego się sporu, było sprowokowanie pozwanego do działań, które następnie mogłyby być wykorzystane przeciwko niemu. Świadczy o tym chociażby przebieg rozmowy, której nagranie wykonane bez wiedzy A. W., powodowie przedstawili na rozprawie 10 sierpnia 2017 roku. W trakcie wymiany zdań między D. W. i A. W. to powódka jest stroną wykazującą większą aktywność w dążeniu do wywołania sprzeczki, natomiast pozwany wyraźnie stara się nie dać wciągnąć w konflikt.

Akcentowana przez powodów, a niesporna od pewnego momentu, okoliczność nieudzielania pomocy dziadkom, zwłaszcza powódce, z pewnością nie jest przyczyną istniejącego między stronami konfliktu, ale jego skutkiem. Pomijając fakt, że powodowie są osobami sprawnymi fizycznie na tyle, aby samodzielnie uprawiać 30 arów ziemi i korzystają z własnego samochodu, a zatem można ich uznać za nie wymagających stałej opieki i pomocy, należy zauważyć, że wobec stopnia skonfliktowania stron, bardzo emocjonalnego stosunku małżonków W. do istniejących nieporozumień oraz ich usilnych prób rozwiązania sporu po swojej myśli, trudno wyobrazić sobie, aby ewentualna pomoc ze strony A. W. mogła być świadczona bez obawy o dalszą eskalację waśni.

Nawet jednak, gdyby okazało się, że pozwany wyłącznie dla własnej wygody uchyla się od wykonywania obowiązków osobistych i rzeczowych, które przyjął na siebie w umowie darowizny, to nie można tego uznać za rażąco

niewdzięczność w rozumieniu art. 898 § 1 kc. Zgodnie z powszechnie obowiązującą wykładnią tego przepisu, znamion takiej niewdzięczności nie nosi bowiem zachowanie obdarowanego nie spełniające oczekiwań darczyńców, albo stanowiące jedynie niewykonanie lub nienależyte wykonanie obowiązków umownych. W tych ostatnich sytuacjach właściwą drogą realizacji uprawnień przysługujących powodom może być art. 913 § 1 kc, ponieważ charakter zawartej między stronami umowy w istocie swej bardziej odpowiada umowie dożywocia, niż darowiźnie.

Okolicznością bez znaczenia w tej sprawie jest zdarzenie z marca 2015 roku, gdy pozwany wystąpił do Starostwa o wydanie zaświadczeń dotyczących dwóch pojazdów będących własnością powoda. Z treści wniosków pozwanego nie wynika, aby zmierzał do przerejestrowania pojazdów na siebie. Zaświadczenia potwierdzały prawo własności Z. W., zatem pozwany nie mógłby przy ich pomocy zbyć owych przedmiotów. Oznacza to, że pozwany nie miał możliwości posłużenia się uzyskanymi dokumentami w sposób naruszający prawa właściciela pojazdów. Jednocześnie z obu zaświadczeń wynika, że w dacie ich wystawienia upłynął termin ważności badań technicznych pojazdów, co uwiarygodnia określony we wniosku pozwanego cel wystąpienia o zaświadczenia. Natomiast bez znaczenia dla oceny postępowania A. W. wobec dziadków jest to, czy oświadczenia o zaginięciu oryginałów dowodów rejestracyjnych były zgodne ze stanem wiedzy pozwanego, czy nie. Reasumując, zdarzenia tego nie można interpretować jako przejawu niewdzięczności obdarowanego względem darczyńców, a tym bardziej jej rażącej postaci.

Problem rozliczeń między stronami, związanych ze sprzedażą otrzymanego w ramach umowy z 2014 roku bydła wykracza natomiast poza ramy samej umowy darowizny. Skoro umowa zawarta w formie aktu notarialnego i traktowana przez obie strony jako czynność pod tytułem darmym, a nadto dokonana w myśl przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników, a zatem skutkująca przyznaniem świadczeń emerytalnych darczyńcom, nie przewidywała jakichkolwiek świadczeń pieniężnych ze strony pozwanego w zamian za uzyskane korzyści, to sposób wykonania wszelkich porozumień zawartych poza umową z 27 stycznia 2014 roku, a jedynie przy jej okazji, nie może służyć ocenie zachowania pozwanego wobec powodów w kontekście tej umowy.

Wobec stwierdzenia braku podstaw do odwołania darowizny powództwo podlega oddaleniu.

Mając na względzie sytuację majątkową powodów oraz stan zdrowia D. W. Sąd nie obciążył strony przegrywającej obowiązkiem zwrotu na rzecz pozwanego kosztów procesu, na podstawie art. 102 kpc.